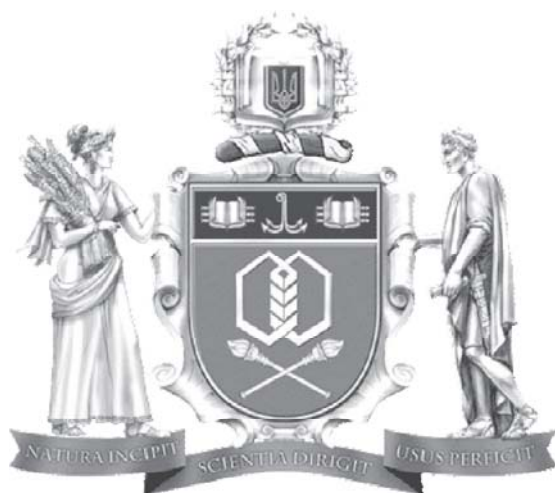

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

48

НАУКОВО-
МЕТОДИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

Матеріали конференції

*Розвиток методологічних основ
вищої освіти в ОНАХТ*

ОДЕСА 2017

Матеріали друкуються відповідно до рішення 48-ї науково-методичної конференції ОНАХТ “Розвиток методологічних основ вищої освіти в ОНАХТ”, яка проходила 12–13 квітня 2017 року.

Склад редакції: Єгоров Б.В., д-р техн. наук, професор,
Трішин Ф.А., канд. техн. наук, доцент,
Мардар М.Р., д-р техн. наук, професор,
Кананихіна О.М., канд. техн. наук, доцент,
Мураховський В.Г., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Волков В.Е., д-р техн. наук, професор,
Корнієнко Ю.К., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Радіонова О.В., канд. техн. наук, доцент,
Купріна Н.М., канд. екон. наук, доцент,
Хобін В.А., д-р техн. наук, професор,
Васильєв С.В., методист

ЯКИМИ МАЮТЬ БУТИ СТАНДАРТИ ВИЩОЇ ОСВІТИ?

Агеєва І. М., Савенко І. І., Седікова І. О.

Сьогодні перед освітою повстали абсолютно нові виклики і сама освіта стає глобальним викликом для розвитку нового суспільства. Так, система вищої освіти повинна дати відповідь на запитання, які потрібно сформулювати навички для роботи у майбутньому, що будуть необхідними у цьому турбулентному періоді розвитку світової економіки.

Прийнятий новий закон України «Про вищу освіту» істотно змінив систему стандартів у сфері вищої освіти. Як наслідок, необхідно вносити відповідні зміни до багатьох інших нормативних документів, що регулюють цю сферу. Нові стандарти вищої освіти ще не розроблені. Якими мають бути ці нові стандарти, хто і як повинен їх розробляти та затверджувати? Спільної думки освітянської громадськості з цих питань сьогодні немає. Але у будь-якому випадку вони повинні базуватися на новому законі про вищу освіту. Розглянемо основні новації, що вводить цей закон. Перш за все, змінюється поняття вищої освіти.

Таблиця 1

Визначення понять «вища освіта» та «стандарт вищої освіти»

За попереднім законом [1]	За новим законом [2]
«Вища освіта – рівень освіти, який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації».	«Вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти» (ст. 1.5).
«Стандарт вищої освіти – сукупність норм, які визначають зміст вищої освіти, зміст навчання, засіб діагностики якості вищої освіти та нормативний термін навчання» (ст. 1). Передбачає (ст. 11) існування трьох рівнів стандартів.	«Стандарт освітньої діяльності – це сукупність мінімальних вимог до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення освітнього процесу вищого навчального закладу і наукової установи» (ст. 9.1). Розробляють «для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності» (ст. 9.2).

Тож бачимо такі суттєві відмінності: новий закон акцентує увагу на тому, що нова вища освіта – це, насамперед, результати, а не процеси навчання; компетентності, які відповідають рівням вищої освіти, за складністю мають бути вищими, ніж ті, що відповідають рівню повної загальної середньої освіти; вища освіта не обов'язково повинна закінчуватися державною атестацією.

Для стандартів вищої освіти передбачена також необхідність врахування пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать ВНЗ, і галузевих об'єднань організацій роботодавців. Тобто за своїм офіційним

статусом нові стандарти близькі до галузевих стандартів попереднього закону. Треба зазначити, що у передбаченому попереднім законом вигляді державний стандарт вищої освіти так і не з'явився. Зокрема, це стосується таких його складових, як перелік кваліфікацій та вимоги до освітніх і освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти. Тепер основні вимоги до рівнів і ступенів вищої освіти сформульовано у ст. 5 нового закону.

Далі ми зосередимо увагу на переліку кваліфікацій, а також переліку галузей знань та спеціальностей, які раніше теж були складовими державного стандарту вищої освіти. Перелік кваліфікацій у вигляді переліку «назв кваліфікацій, які визначаються через професійні назви робіт, що мають виконувати фахівці певного освітньо-кваліфікаційного рівня на первинних посадах», як цього вимагала ст. 12.1 попереднього закону, так і не з'явився. Це можна пояснити тим, що за останні роки виникло розуміння необхідності вирізнення академічних та професійних кваліфікацій. Спроби їх змішування призводить до багатьох непорозумінь при погодженні галузевих стандартів, оформленні документів про освіту тощо. Переліки компетентностей мають бути конкретизовані для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності і відображені в стандартах вищої освіти, а також у відповідних освітньо-професійних або освітньо-наукових програмах.

Професійні освітні кваліфікації – це «освітні кваліфікації, які орієнтовані на вихід випускника на ринок праці, здійснення професійної діяльності та надаються в освітній сфері з урахуванням професійних стандартів за результатами виконання професійних освітніх програм». Але і в цьому випадку, кваліфікації розуміють, як будь-який ступінь, звання, диплом або інше свідоцтво, що видане компетентним органом і засвідчує успішне закінчення певної освітньої програми. Новий закон встановлює (ст. 7), що в документах про вищу освіту запис про отриману кваліфікацію «складається з інформації про здобутий особою ступінь вищої освіти, спеціальність та спеціалізацію, та в певних випадках – професійну кваліфікацію». Така кваліфікація може записуватися у формі: «бакалавр з менеджменту; спеціалізація – логістика»; «магістр з менеджменту; спеціалізація – логістика» тощо. Разом з тим, на нашу думку, заслуговує на увагу зауваження Ю. М. Рашкевича, який вважає що перелік кваліфікацій за такого підходу виходить занадто простим, і він не повинен просто повторювати назви освітньо-кваліфікаційних рівнів [4]. Практично без змін за новим законом залишається державне регулювання такої складової, як переліки напрямів та спеціальностей вищої освіти. Основна відмінність полягає у тому, що тепер замість переліку напрямів існує перелік галузей знань.

При обговоренні питання, якими мали б бути переліки галузей знань та спеціальностей, варто звернути увагу на те, що новий закон вимагає розробки стандартів вищої освіти та стандартів освітньої діяльності для кожної спеціальності. Але ж для багатьох діючих сьогодні напрямів підготовки та спеціальностей галузеві стандарти не оновлювалися багато років, або взагалі існували лише як незатверджені проекти. Причинами цього є складності

узгодження стандартів між представниками різних наукових та освітніх шкіл, різних спеціальностей (в межах напрямів) та спеціалізацій тощо.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту». [http:// zakon2.rada.gov.ua](http://zakon2.rada.gov.ua).
2. Проект закону про вищу освіту станом на 16.06.2014 (підготовлений до другого читання). <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2>.
3. Закон України «Про стандартизацію». <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Рашкевич Ю. М. Кваліфікація: як ми її розуміємо? <http://vnz.org.ua>.

НТБ ОНАХТ